DOCHÁZKA A ABSENCE V ČESKÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH: PILOTNÍ STUDIE

Eva Skalová, Dominik Dvořák

Klíčová slova: docházka do školy, zameškané hodiny, záškoláctví, případová studie, Česká republika

Prvním cílem příspěvku je sumarizovat dosavadní poznatky o docházce v českých školách a vytvořit přehled zahraniční literatury o vztahu docházky, kontextových faktorů a různých ukazatelů školního úspěchu. Druhým cílem je zpracování pilotní studie dokumentující rozsah, různé příčiny a důsledky absencí žáků v běžné základní škole.

Přítomnost žáka ve výuce je považována za klíčový faktor školního úspěchu. Naopak chronické absence jsou důležitým rizikovým činitelem pro problémy jako neprospěch nebo předčasný odchod ze vzdělávání. Zahraniční odborná literatura se intenzivně věnuje otázkám zameškané výuky, pozdních příchodů apod. (přehled podává např. Kearney, 2008). Také čeští ředitelé škol ve vyloučených lokalitách uvádějí, že klíčovým problémem omezujícím výuku jsou vysoké absence žáků (omluvené), následované záškoláctvím, pozdními příchody žáků do školy, popř. neúčastí žáků na povinných akcích školy (ČŠI, 2015, s. 4). Navzdory tomu česká odborná literatura tomuto tématu nevěnovala v posledních letech velkou pozornost, snad s výjimkou záškoláctví, které však představuje jen jednu část problémů spojených s docházkou (Birioukov, 2016).

Protože zahraniční literatura o tématu je velmi obsáhlá, v prvním kroku analýzy jsme se zaměřili na zpracování existujících přehledových studií.

Takový „zastřešující přehled“ (Grant & Booth, 2009) poskytuje rychlý vhled do stavu řešení problematiky a zaměřuje následnou analýzu primárních prací. Pilotní studie je vícepřípadovou studií s případy vnořenými do různých kontextů – tříd/ročníků (Yin, 2014). Data jsou získána především analýzou školní dokumentace a následnými rozhovory s aktéry a analyzována jak pro jednotlivé případy, tak srovnáním mezi případy a kontexty.

První etapa přehledové studie se zaměřila na vyjasnění terminologických a konceptuálních otázek spojených s problematikou docházky žáků. Analýza české literatury kromě toho poskytla několik starších studií, které s určitými omezeními umožňují diachronní srovnání s daty získanými empirickým šetřením. Pilotní případová studie poskytla základní statistiky charakterizující docházku žáků studované školy a její variabilitu. Vybrané případy žáků s extrémními hodnotami zameškaných hodin budou kvalitativně dokumentovány.

Bibliografie

Birioukov, A. (2016). Beyond the excused/unexcused absence binary: classifying absenteeism through a voluntary/involuntary absence framework. *Educational Review*, 68(3), 340-357.

ČŠI (2015). *Kvalita vzdělávání v sociálně vyloučených lokalitách. Tematická zpráva.* Praha: ČR.

Grant, M. J., & Booth, A. (2009). A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information & Libraries Journal*, 26(2), 91-108.

Kearney, Ch. (2008). School absenteeism and school refusal behaviour in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, 28, 451–471.

Yin, R. (2014*). Case study research: design and methods. (5th Ed.).* Thousand Oaks: Sage.